

Le v lastnem tisku
je moč in bodočnost!

Nova Strava

SOCIALNO POLITIČNI, KULTURNI IN STROKOVNI LIST

Izhaja štirikrat mesečno ob četrtnih. Naročnina: mesečno Din 4.—, četrtno Din 10.—, polletno Din 20.—, celoletno Din 40.—. Posamezna številka Din 1.—. Uredništvo in uprava Ljubljana, Dalmatinova ulica 8, telefon šte. 21-32. Rokopisi se ne vračajo. Poštnoštevnostni račun šte. 17.177. Poštni predal šte. 74.

Zmagovalci in premaganci

—k Versajski mir je pokopan zato, ker ni bil zgrajen na osnovi Wilsonovih načel. Napačni temelji, ki so jih polagali Angleži temu sporazumu, so zrušeni. Zrušen je tudi prestiž svetovnega imperija Anglije. Štiri milijone ljudi je žrtvovalo v svetovni vojni svoje življenje za problem in cilj, ki je danes ničev.

Brez orožja, brez krvi, brez nasilja in brez najmanjše žrtve, se je zrušil Versajski mir, ker je bil zgrajen na nepoštenih in spekulativnih osnovah. Zgodovina takega dogodka doslej še ni zabeležila, da bi štiri milijone žrtvovanih življenj, ki so odločili zmago in ustvarili zmagovalca, v dvajsetletnem razvoju po doprinesenih žrtvah, brez kaplje prelite človeške krvi postali premaganci zmagovalci. Zmagovalec je Nemčija, ki je danes silnejša in močnejša, kakor je bila pred porazom.

Pred porazom je štela Nemčija 59 milijonov ljudi, ki so živeli na ozemlju, ki je meril 540 tisoč kvadratnih kilometrov. Po porazu ji je bilo z Versajskim mirom odvzetih 70.000 kvadratnih kilometrov ozemlja, in okoli štiri milijone ljudi. Danes pa šteje Nemčija s priključitvijo Avstrije in sudetskimi Nemci 77 milijonov prebivalcev, ki živijo na ozemlju, ki meri 570.000 kvadratnih kilometrov. Nemčija se je povečala za 15 milijonov ljudi in za okoli 30.000 kvadratnih kilometrov ozemlja, ne da je žrtvovala za to vojnemu molohu eno samo človeško življenje.

To obsežno ozemlje in številčno močan nemški narod na njem, si je pridobil politično veljavo in moč, ki je pri sklepanju sporazuma v Münchenu igrala odločilno vlogo.

Zakaj? Zmagovalci so v Versajskem miru postavili za podlago Wilsonova načela za novo ureditev sveta v Evropi, v istem trenutku pa, ko bi jih bilo treba uveljaviti, so jih zavrgli.

Wilsonovo načelo o samoodločbi narodov je prevzela Nemčija kot premaganka in je z njim danes brez prelivanja krvi zmagala.

Nastane samo vprašanje, ali je Nemčija mislila bolj iskreno, kakor so mislili zmagovalci, ki so diktirali Versajski mir.

Da antanta z Wilsonovimi načeli ni mislila iskreno, je že jasno, če pa misli iskreno Nemčija, bo pokazala bodočnost. Eno je gotovo: Vsaka neiskrenost se bo in se mo-

Mednarodnost in narodnost

—k Mi smo vedno trdili, da je problem mednarodnosti ideologija, ki visi ali leži v zraku in oblakih in da se je v praktičnem življenju ne da uporabiti. Da je to res, so nam pokazali dogodki v Nemčiji leta 1914., razni dogodki med vojno, najbolj pa dogodki zadnjih dni, ki so ponovno dokazali naše naziranje, da mednarodnosti ni.

Narodnost ni zgolj ideologija, narodnost ni nekaj izmišljenega, narodnost je dejstvo, narodnost je nekaj vidnega in otipljivega, narodnost obstoja in živi in je nekaj realnega in dokazljivega. Zaradi te svoje trditve smo morali preživeti in preslišati nešteto izpadov tako imenovanih marksistično orientiranih voditeljev, češ, da smo vsled tega naziranja izdajalci proletariata, da smo največji škodljivci delovnega ljudstva in zavezniki kapitalizma.

Nas ti izpadi niso boleli, čeravno so otežkočali propagando naših narodnih načel samo zato, ker smo bili prepričani, da imamo prav.

In res smo imeli prav! Zakaj?

Trdili smo, da mednarodnega naroda ni mogel ustvariti sam Karel Marks, še manj, da bi ga mogli ustvariti njegovi nasledniki. Zato da je škoda in potrata časa izgubljati besed za propagando mednarodnosti s socializmom, ker zadoštuje dovolj, da imamo narod, kateremu hočemo vcepiti smisel in prepričanje v nauk o socializmu.

Evo, zakaj smo imeli prav. Leta 1914. so nemški socialni demokrati glasovali v Reichstagu za nemške oboroževalne kredite. Ob mobilizaciji pa so nemški socialni demokrati sežgali rdečo zastavo in svečano razobesili frankfurterico.

Ta očitke je bolet marksiste in težko so ga zagovarjali. Trdili smo tudi, da je ljubezen do materin-

ra maščevati. Če Nemčija z Wilsonovimi načeli ni mislila in ne misli iskreno, potem bo njena Münchenska zmagava ravno tako ničeva, kakor je bila zmagava diktatorjev v Versaillesu. Že bližnji dnevi bodo pokazali in dokazali vso iskrenost Nemčije.

Češkoslovaško-madžarski spor je v odločilnih rokah Nemčije. Ako bo Adolf Hitler odločil v smislu Wilsonovih načel o samoodločbi narodov, potem bomo uverjeni, da prinaša v Evropo novo življenje, nov pravičnejši in poštenjši sporazum od miru v Versaillesu.

skega jezika in do lastnega naroda močnejša od umetno vzgojene ideologije o mednarodnosti. Dogodki zadnjih dni so pa nam še ponovno dokazali, da smo imeli prav. Češkoslovaška socialno demokratična stranka je sklenila v očigled težki narodni nesreči, ki jo preživljajo Čehi in Slovaki, da izstopi iz marksistične internacionale, da bo na ta način bolje služila svojemu narodu, ki se nahaja v nesreči. Prav je tako in nas samo veseli, da se je to zgodilo tako spontano, ker je koncem koncev lasten narod in ljubezen do njega jačji pojem, kakor umetno gojena in propagirana ideja o mednarodnosti. Mi češkimi tovarišmi samo čestitamo na spozna-

nju, da so odločili v letu 1938. narodu v prid enako, kakor so odločili nemški socialisti narodu v prid leta 1914.

Že samo ti dve dejstvi dokazujejo samo pravilnost našega naziranja in imamo v tem prav posebno zadoščenje. Le škoda, da smo morali čakati na pravilnost našega naziranja celih 30 let.

Nas ti dogodki, čeravno jih spremljata tragika in obup ob enem, končno le vesele v prepričanju, da je prišel čas, ko se delovno ljudstvo morda med seboj ne bo več prepiralo »za oslovsko senco« marksistične zmotne mednarodnosti, marveč da bomo pojem socializma brez tuje navlake pojmovali in uveljavljali tako, kakor odgovarja socialnemu položaju onih, ki živijo od pridnosti svojih rok in uma.

Narodne manjšine

Češki statistik Auerhan je izdal knjigo, v kateri obravnava številčno stanje narodnih manjšin v posrednih evropskih državah. Po njegovih podatkih je Portugalska edina država v Evropi, ki ne pozna narodno-jezikovnih manjšin. Manj kakor 5 odstotkov vsega prebivalstva štejejo narodne manjšine samo v petih državah. To so Švedska (Finci, Laponci), Danska (Nemci, prebivalci otokov Farö), Italija (Slovenci, Hrvati, Nemci, Francozi, Albanci, Grki, Katalonci), Nemci-

ja (Poljaki, Lužiški Srbi, Litvanci, Danci, Čehi, Holandci, Madžari in 120.000 Slovencev in Hrvatov), Anglija (Kelti, ki govorijo irski in škotski jezik).

Več manjšin, ali še vedno manj od 10 odstotkov vsega prebivalstva ima Albanija, Francija in Estonija. 40 odstotkov manjšin imata Romunija in Poljska. Nad 50 odstotkov manjšin ima Turčija. V Belgiji in Švici pa nima nobena narodnost pretežne večine.

Praga in njeni prebivalci

Praga ima po statistikah iz 1935. leta 911.290 prebivalcev, ki prebivajo na 17.208 ha površine. Seveda je to število v zadnjem času, posebno odkar je dala Praga zatočišče neštetim beguncem, visoko naraslo. Izmed češkoslovaških državljanov, ki jih je bilo pri zadnjem štetju v Pragi 830.590, se jih je 95,63% prištevalo k češki oziroma slovaški narodnosti, 5,02% je bilo Nemcev, 0,81% Židov, 0,24% Madžarov, 0,19% Rusov oziroma Ukrajincev, 0,04% Poljakov in 0,07% drugih narodnosti.

Živelo pa je po poklicu 36,7% od industrije, 20,6% od trgovine, 9,7% od špedicije, 1,1% od poljedelstva, gozdarstva in ribolova, 13,1% od javne službe in svobodnih poklicev, 3% od gospodinjstva oziroma postrežništva, 1,9% je pripadalo vojski.

Notranja urejenost tega vzornega velenista je nepopisljiva in bi raz-

lične statistike prinesle naravnost neverjetno marljivost češkega naroda.

Vsem in vsakomur

Z današnjo številko prihajamo med čitatelje, prijatelje in simpatizerje v skromnejši obliki.

Ta ukrep sta narekovala štednja in želja podeželskih delavcev, da bodi oblika lista praktičnejša in priročnejša.

Pri tej priliki si pa dovoljujemo ponovno pozvati vse, ki so zainteresirani na poštenem narodno delavskem in socialnem glasilu, da pomagajo in zopet pomagajo ustvariti krog naročnikov izven članov NSZ, ki bo odgovarjal številu prijateljev in simpatizerjev našega narodno delavskega in socialnega programa.

S svojo strogo objektivnostjo in poštenostjo se hoče tudi v bodoče potruditi redakcija lista, da bodo zadovoljni vsi, prav vsi.

Dvajset let

29. oktobra 1928 se je zaključila usoda južnih Slovanov z zmagovitostjo svetovne vojne, s katero se je zrušila bivša avstro-ogrska monarhija. Hlapčevstvo podložnih slovenskih narodov v Avstriji je bilo s tem dnem končano. Mi Jugoslovani smo si ustvarili samostojno, svobodno in demokratično državo Slovencev, Srbov in Hrvatov.

Z zmago Wilsonovih načel o samoodločbi narodov smo začeli živeti svoje samostojno državno življenje. Dne 28. oktobra 1918 je bilo vzpostavljeno Narodno veče v Zagrebu in dne 31. oktobra se je vzpostavila pokrajinska vlada za Slovenijo.

Mi Slovenci, ki smo stoletja hrepeneli po narodni svobodi, smo se prostovoljno priključili narodni

državni zajednici Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Dvajset let je za nami. Dvajset let težkih preizkušenj, dvajset let vztrajnega in neumornega dela, da si ohranimo narodno svobodo neokrnjeno in da si usvarimo socialne in gospodarske predpogoje za pravično, mirno in vzajemno narodno državno izživiljanje.

Pogled na 20 let nazaj, nas ponovno navdušuje za ideal, za katerega smo začeli živeti kot samostojni in od tujca neodvisni državljani svoje narodno državno življenje.

Ob dvajsetletnici se moramo samo vprašati, ali smo storili vsi, prav vsi svojo dolžnost do naroda in države, da bi bili v tej državni zajednici vsi državljani kot stanovi in individui srečni in zadovoljni.

Nemške kolonije

Prvo svetovno vojno je povzročil nemški in avstroogrski imperializem; zato ker je rabil razmaha. Rabil je, in to nujno novih življenjskih virov za svoj obstoj in nadaljnji razvoj, če je hotel živeti in vzdržati borbo z ostalimi velesilami. Ne smemo pozabiti, da bogastvo zapadnih velesil in nekaterih držav, predvsem Anglije, Francije, Nizozemske in Belgije, izvira iz kolonij in dominijonov.

In želja po tem bogastvu je ukoreninjena v vsem nemškem narodu, posebej, ker je imela pred svetovno vojno 2.952.900 kvadratnih kilometrov kolonijalne zemlje, na kateri je živelo nad 12 milijonov domačinov. Od tega ozemlja je odpadlo največ na Nemško Vzhodno in Južno Afriko, na Kamerun in Togo; torej na Afriko. Afrika je

sploh imela 94 odstotkov nemškega kolonijalnega prebivalstva, ki je živelo na 92 odstotkih nemške kolonijalne zemlje. Na Afriko je odpadlo tudi 88 odstotkov celotne nemške kolonijalne trgovine, to je 231 milijonov nemških mark. Kolonijalno ozemlje si je Nemčija pridobila od leta 1884. do 1900.

V prvih dveh letih svetovne vojne je antanta okupirala vso nemško kolonijalno ozemlje. Okupacijo je versailski mir potrdil ter razdelil ozemlje med Anglijo, Francijo, Belgijo in Japonsko. Anglija je dobila del Kameruna, Togo, Tanganiko, Jugozapadno Afriko, Novo Gvinejo in Samoa, vsega skupaj 2 milijona kvadratnih kilometrov ozemlja s skoraj 7 milijoni prebivalcev. Francija je dobila del Kameruna in Togo, skupaj 483.500

kvadratnih kilometrov ozemlja in do 3 milijone prebivalcev. Belgija pa Ruando Urundi s 54.800 kvadratnimi kilometri ter 4 milijone in pol prebivalstva in Japonski Japonsko otočje v Tihem oceanu, ki meri 2100 kvadratnih kilometrov in ima 56.000 prebivalcev.

Posledice Versailskega miru so bile izguba vseh kolonij.

Kako se hranimo pri nas?

Znano je, da so pogoji za življenje srednjih in tako imenovanih nižjih slojev prebivalstva v Jugoslaviji zelo težavni.

Glasilo zagrebške strokovne komisije je objavilo primerjalno statistiko, koliko se porabi posameznih živil na človeka za leto dni v posameznih državah. Številke so zanimive.

Pšenica:

V državi pridelamo 29.236.000 metrskih stotov pšenice na leto. Povprečno je porabi vsak prebivalec na leto: v Jugoslaviji 112 kg, v Bolgariji 207 kg, v Franciji 204 kg, v Belgiji 196 kg, v Italiji 185 kg.

Ako bi se porabilo pri nas povprečno na osebo 200 kg na leto, bi nam ostalo še vedno 18.826.000 metrskih stotov pšenice za izvoz.

Krompir:

Kruh siromakov. Porabijo ga na leto za osebo: na Poljskem 934 kg, v Nemčiji 703 kg, v Belgiji 449 kg, v Holandiji 335 kg, na Norveškem 312 kg, pri nas pa samo 50 kg.

Nacionalsocialistična Nemčija zahteva pa danes poleg starih kolonij še nove in bo pridobitev kolonij odslej glavna zahteva nemške politike in ni prineslo dosedaj glavno svetovno krizo samo sudetsko vprašanje, pač pa bo nastala kriza, ko bo na vrsti kolonijalno vprašanje. V sorazmerju s kolonijalnim problemom, je bil sudetski problem za velesile same malenkost.

Sladkor:

Sladkor je potrebno in izdatno hranivo. Na leto porabi sladkorja vsaka oseba povprečno: na Danskem 58,5 kg, v Angliji 47,5 kg, v Zedinjenih državah 47,2 kg, na Švedskem 46,3 kg, v Jugoslaviji 5,5 kg.

Kava:

Na Danskem 8,18 kg, na Švedskem 7,42 kg, na Norveškem 6,20 kg, v Zedinjenih državah 5,86 kg, v Jugoslaviji 0,57 kg.

Pri prehrani nekoliko vplivajo običaji in poraba še preprostejših in manjvrednih hrane na količino. Vendar so številke obupne in življenjski standard mnogo prenizek. Čuditi se moramo, kako se ljudstvo preživlja.

Za izboljšanje življenjskih pogojev ljudskih množic kakor tudi za dvig produkcije in povečanje konzuma je pa nujno potrebno takojšnje izdatno zvišanje prejemkov delovnih slojev, med njimi zlasti delavcev in nametščencev.

Število vojske v miru in vojni

Ni dolgo tega, ko smo se za las umaknili vojni in je marsikdo takrat sedel s svinčnikom v roki in računal ter tehtal vojske sveta. Li-

sti so prinašali statistike, ki pa so seveda le približne. Prinašamo eno izmed njih, ki je še najverjetnejša. Prva številka pomenja mirovno, druga pa vojno stanje v posamezni državi:

Združ. drž. ameriške	178.000	10.000.000
Francija	485.000	4.200.000
Velika Britanija	226.000	4.700.000
Japonska	257.000	10.000.000
Rusija	1.300.000	15.000.000
Italija	260.000	4.000.000
ČSR (pred okrnitvijo)	163.000	1.875.000
Romunija	305.000	1.900.000
Švica	46.000	260.000
Belgija	72.000	700.000
Norveška	10.000	150.000
Finska	33.000	350.000
Estonska	11.000	90.000
Jugoslavija	124.000	1.000.000
Madžarska	35.000	800.000
Poljska	266.000	3.000.000
Bolgarija	60.000	500.000
Turčija	190.000	1.500.000
Grčija	70.000	600.000
Španija	130.000	2.500.000
Portugalska	28.000	600.000
Nizozemska	19.505	700.000
Danska	10.000	300.000
Švedska	22.000	575.000
Letonska	25.000	170.000
Litva	22.000	225.000
Irska	60.000	250.000

V slučaju svetovne vojne se pa seveda število spreminja v manjše in manjše, ker so žrtve vsak dan večje.

„Nova Pravda“ mora vzdriniti in voditi vse narodno usmerjene sile. — Zato jo podpirajte!

Karel Nový:

37

ŽIVETI HOČEMO

(Roman.)

Magdalena ni imela kam vbosti šivanke.

Božka je sedaj odhajala zgodaj popoldne in se vračala zjutraj ali tik pred poldnem, in potem je spala.

Magdalena je zastavila zapestnico in naposled še svojo uro. Za malo srebrno damsko uro so ji posodili nekaj borih kron.

«Če bi hoteli še kaj zastaviti, mi povejte,» je rekla Božka, «posodila vam bom ali pa reč kupila. Kupila bi vaš kožušček. Ga ne prodaste? Všeč mi je.»

«Še ne», je zmajevala Magdalena. «Še je čas. Težko bi se ločila od njega.»

«Jope ne prodajaj, v čem bi hodila ven zdaj pozimi,» je nejevoljno rekel Jože. «Tako se ti prilega! Ne maram, da bi jo prodajala!»

«Bomo videli,» je odgovorila Magdalena. Iz oči ji je odsevala tesnoba. Kako dolgo je tega, kar si jo je kupila? In bila polna bujnosti kakor žrebe?

Nehote se je pogledala v zrcalo in zazdelo se ji je, da je v bleščeči plošči uzrla nek tuj obraz. Te vdrte oči! Ta šilasti nos! Ali je postala res tako ostudna?

Konec novembra se je vrnil stari Ditrich. Prispel je iznenada, presenetil svojo ženo pri kuhanju kave in Božko še v postelji. Bil je visok, koščen mož petdesetih let; bil je gladko obrat, tako da je bil videti celo mlajši. Stara je bila vsa iz sebe, kajti pričakovala ga je šele za božič. V njegovem vedenju pa ni bilo nič takega kot pri ljudeh, ki od mladosti niso bili doma.

«Ali Božka še spi? Kako dolgo hodi domov? Ali jo je že pamet srečala.»

«Božka, vstani. Glej, očka se nam je vrnil!» jo je budila stara. Dobro je vedela, da so jalove njene grožnje, da bo odšla, takoj ko se oče vrne, zraven pa se je bala, da ne bi spregovoril kake robate besede in takoj zanetil prepir in razprtijo. «Božka, očka! Tak vstani in ga pozdravi.»

Hitro je vstala in se nasmehnila očetu. Da bi pa bilo takoj jasno, kaj misli napraviti, je dejala:

«Pogrela sem vam posteljo. Dobro boste ležali na nji.»

«No, torej lepa hvala,» je rekel oče malomarno. Menda ga je to prav malo zanimalo. In v isti sapi je vprašal, kdo je tukaj na stanovanju. Malo je zavihal nos in vprašal, kaj dela Rehek.

«Rehek? Kdo ve, kam se je izgubil! Staro Drábovo je zapodil in zdaj živi z njeno hčerjo Fano.»

«No,» je rekel Ditrich, «obe naj bi preživljali.»

Vsedel se je, znova vstal in žvenkljal z denarjem v žepu.

«Kako se ti je godilo v Franciji? Povej kaj!» je rekla stara in ga nežno gledala. «In nič ne vprašaj, kako je bilo z menoj!»

«Eh! Zdravi smo, ali ne? No, vidiš! In za pripovedovanje je še zadosti časa. Zdajle moram obiskati Polivko, dolgčas mi je že po njem.» In res jo je mahnil proti kantini.

«Ah,» je vzdihnila Božka. «Kako ganljivo svidenje! Kar preveč ganljivo! No, torej zopet lepo zbogom, mama.»

«Ali me boš res zapustila? Dete, moje dete!»

«Dajte mir. Počenjate, kakor da me bo konec. Dobro veste, da bi bil večni prepir.»

Začela je pospravljati svojo šaro.

Zunanje politične vesti

—k Češkoslovaška, ako jo smemo s tem nazivom še imenovati, ustvarja in organizira svojo novo notranjo gospodarsko osnovo, prilagojeno novim zunanje-političnim vplivom.

Zaenkrat stoji v ospredju sporazum z Madžarsko, ki je zaradi pretiranih teritorialnih zahtev na škodo Slovakov postal mednarodno vprašanje. Češka se je podvrgla v tem vprašanju arbitraži ali razsodišču veslel Nemčije in Italije, ki naj končnoveljavno odloči. Težko je reči, kdo bo tu zmagovalac vsled križajočih se pogledov na sporno vprašanje s strani Italije in Nemčije.

Še težje vprašanje, ki zadeva usodo podkarpatskih Rusov, se mora rešiti tudi te dni.

Bivši ministrski predsednik Podkarpatske Rusije, Brodi, je bil odstavljen s svojega mesta in aretiran, ker se mu očita veleizdaja. Ba je so se našli tozadevni dokumenti, ki nesporno dokazujejo njegovo krivdo o simpatiji do Madžarske. Bilo kakor bilo, eno je gotovo, da je Češkoslovaška nudila podkarpatskim Rusom vso možnost v gospodarskem napredku in prosveti in da je zato žrtvovala težke novce. Vzgojila je novo generacijo inteligence, ki je preje zaradi madžarske politike ni bilo, pa se zdi, da je konservativnost in mišljenje doma imelo jačji vpliv iz šolskih zavodov. To dokazuje, da je inteligenca brez praktičnih življenjskih izkušenj še nesposobna, voditi načelno in pravilno politiko, ki bi bila v skladu s šolsko vzgojo. To pa le mimogrede. Sestala se je arbitražna komisija na Dunaju, mi jo hočemo imenovati «razsodišče». Zaključki tega razsodišča bodo morda samo potrdili pravilnost našega naziranja. Želimo samo uspeha.

Nemčija je na delu, da izkoristi do slednje potankosti uspehe münchenskega sporazuma, pri katerem sta bili diplomatično poraženi Anglija in Francija.

Prvič v zgodovini se je zgodilo, da je zmagovalac po svoji vojaški zmagi brez vsake vojne izgubil vse svoje pridobitve, premaganec pa je brez vojne odstranil vse posledice poraza in pridobil pri tem še več moči, kakor je je imel pred porazom.

Nemčija, ona Nemčija, proti kateri je ves svet vodil štiri polna leta najstrašnejšo borbo, kar jih pozna zgodovina človeštva, ki je leta 1918. ležala strta in ponižana na tleh, je danes silnejša, kakor je bila pred porazom in je postala najmočnejša velesila v Evropi.

v münchenski konferenci, ki jo je vodil ...

Iz naših delavskih krajev

Loke

Podružnica Narodno strokovne zveze obvešča vse svoje članstvo, da priredi v nedeljo, dne 6. novembra t. l. ob 3. uri popoldan, članski sestanek v prostorih Sokola na Lokah s sledečim dnevnim redom: 1. Pomen proslave 30letnice obstoja NSZ. 2. Proslava 20letnice Jugoslavije. 3. Organizacijske zadeve. Dolžnost vsakega člana NSZ je, da se sestaka zagotovo udeleži. Tovarishi! Odbor naše podružnice se zaveda svoje dolžnosti, da se odložimo tudi mi kot nacionalni delavci državi ter se spomnimo vsaj ob 20letnici naših tovarišev, ki so padli na bojnih poljanah za našo osvoboditev.

Tega sestanka se bo udeležil tudi zastopnik naše centrale. Nikogar naj ne manjka na tem sestanku.

Ribnica

Tukajšnje delavstvo je organizirano v NSZ, še več jih je pa neorganiziranih, in sicer posebno v tovarnah Krizman, Kunstelj in Lovšin-Češarek in najbrže gledajo ti delavci, da jim bomo mi izboljšali delovne in materialne pogoje.

Mi jim samo svetujemo, naj se organizirajo, in vse se bo izboljšalo, ker bomo lahko mi zahtevali, ne pa, da bomo prejeli, kolikor nam sami hočejo dati.

Tovariši-delavci, samo v organizaciji je vaša in naša rešitev.

Maribor

Tekstilni tečaj NSZ se bo vršil tudi letos in bodo v njem poučevale prvovrstne strokovno naobražene moči. Ker bo število tečajnikov omejeno, naj se vsi, ki mislijo posesti tekstilni tečaj, prijavijo čimprej v tajništvo NSZ, Sodna ulica 9, III. nadstr. Prijave se bodo sprejemale samo do konca tega tedna.

Božičnica in koncert naše mladine. Za naš mladinski rod bo priredila naša podružnica s sodelovanjem prosvetnega odseka tudi letos božičnico, in sicer 18. decembra v veliki dvorani Narodnega doma. Predpriprave se že vršijo in vse kaže, da bo tudi letošnja božičnica

Popust v gledališču

Delavci imajo 50 odstotkov popusta za obisk predstav v narodnem gledališču. Na prošnjo prosvetnega odseka Delavske zbornice je uprava narodnega gledališča (drame in opere) dovolila 50odstotni popust za obisk gledaliških predstav vsem delavcem, ki so člani strokovnih in kulturnih organizacij, registriranih pri Delavski zbornici.

Položaj mizarskega delavstva

(Konec.)

Delavskim organizacijam ni znano, da bi organi upravnih oblasti kontrolirali v svojem območju izvajanje socialne zakonodaje ter ex offo proti kršiteljem uvedli preiskavo (kakor se n. pr. uvede pri prekoračenju po-

uspela. Člane, ki imajo otroke in so revnega stanu vabimo, da se zgledajo v tajništvo in prijavijo otroke za obdarovanje. Čas prijave je do 15. nov. Po tem roku bo odbor sam odločal, koga se bo obdarovalo in se ne bo mogel ozirati na želje posameznikov. Istotako vabimo člane in prijatelje pokreta, ki imajo kako obleko, blago ali igrače, ki jih ne rabijo in so še v dobrem stanju, da darujejo za božičnico. Ker je veliko revnih otrok, bo vsak dar dobrodošel. Naj izdamo še skrivnost, da se mladi tamburaši pridno pripravljajo in se bodo na božičnici lahko postavili.

Medvode

Podružnica NSZ v Medvodah priredi dne 20. novembra t. l. v Sokolskem domu igro «Dva bregova». Po igri pa bo veselica s plesom. Ker bo igra ena najlepših, kar jih je bilo igranih na sokolskem odru, vabimo člane in ostalo občinstvo, da se udeleže predstave in preskrbe vstopnice pravočasno. Začetek bo točno ob 16. uri. Ker je čisti dobiček prireditve namenjen za božičnico revnih delavskih otrok, vljudo vabimo, da se te prireditve polnoštevilno udeležite. Tovarishi-člane pa prosimo, da pokažejo svojo zavednost s tem, da se prireditve udeležijo in pomagajo po potrebi sodelovati. Upajmo, da je pripravljalni odbor dobro organiziral celo prireditve. Ostali člani pa pokažimo svojo zavednost s tem, da se polnoštevilno udeležimo veselice, da ne bo potem nepotrebnega šušljanja, da je bila prireditve prirejena od NSZ, a da je bilo navzočih samo nekaj članov. Tovarishi! Kadar se take stvari prirejajo, je treba vedno pokazati svojo zavednost. To je gotovo, da delavec ne more na veselici posedati do polnoči ali do 3. ure zjutraj in tam svoj težko prisluženi denar zapravljati. Toda nekaj uric se lahko vsak zadrži in s tem pokažemo drugim, da nam je res do napredka, in s tem pripravimo tudi revnim otrokom nekaj veselih uric, ki jih bodo ob obdaritvi doživeli v božičnem času. Dne 20. novembra ob štirih popoldne vsi v Sokolski dom na igro «Dva bregova»!

Zato prosimo delavce, da se poslužijo te ugodnosti, ki bo po izjavi gledališke uprave z novim letom usahnila, če se bo izkazalo, da kljub znatnemu popustu delavci ne zahajajo v večjem številu v gledališče.

Potrdilo, s katerim si kupite pri gledališki blagajni polovično vstopnico, dobite v knjižnici Delavske zbornice ali pri svoji organizaciji.

licijske ure itd.) in odredili delodajalcu, da mora izvajati določbe obsoječih zakonov. Pri takem stanju je v vrstah delodajalcev zavladalo prepričanje, da zakonov, ki govore v prilog delavcev, sploh ni potreba izvajati, ker so napisani le zato, da se z njimi predstavimo mednarodnim forumom. Če hoče delavec doseči pripadajočo pravico, jo mora iztožiti

sodnim potom ter si nakopati posledice — v obliki črne liste.

UKREPI, KI JIH PREDLAGA DELAVSTVO.

I. Ureditev delovnih pogojev za mizarsko stroko z enotno okvirno pogodbo, na podlagi katere bi se sklepale lokalne pogodbe z združenji.

Pri vseh dosedanjih pogajanjih so poudarjali delodajalci, da se ne morejo vezati s kolektivno pogodbo, ker bi jih konkurenca mojstrov iz sosednjih krajev, kjer ni pogodbe, občutno oškodovala ali celo uničila. Zastopali so stališče, da naj se vsaj glavna vprašanja uredi enotno.

Po mnenju delavstva naj bi okvirna pogodba rešila vprašanje delovnega časa, minimalnih mezd in izvajanja socialne zakonodaje, zlasti §§ 219—221 obrtnega zakona.

II. Predpis odškodnin za vajece. Dokler ne izide odredba trgovskega ministra po § 267 o. z., naj se z banovo odredbo v smislu uredbe o določanju minimalnih mezd odrede minimalne odškodnine za vajece po prvem letu učenja, da bo vajenec v štiriletni učni dobi zaslužil vsaj za hrano in stanovanje.

III. Pri sreskih načelnstvih naj se osnuje poseben referat za inspekcijo dela, ki naj bo podrejen direktno banški upravi. Na ta način se bo omogočilo izvajanje zakona o inspekciji dela ter aktivno nadzorstvo nad izvajanjem določb socialne zakonodaje in pospešeno preiskavo prijav. Ti referati naj se osnujejo najprej v srezih z razvito industrijo in obrtjo.

IV. Upravnim oblastem I. stopnje naj se odredi nujno reševanje prijav o kršitvah, ki naj se obravnavajo brez kolektivne. Dolžnost oblasti je, da ukrenejo vse, da dosežejo popolno izvajanje obstoječih zakonov. Kakor se zahteva od delavca, da točno izvršuje zakone v onih določbah, ki nalogajo dolžnosti, enako je treba podvzeti vse, da se delavcu zjamči uživanje določenih pravic. V to svrhu naj oblasti:

- a) nujno rešujejo vsako dospeljo prijavo;
- b) če ugotove kršitev, ne izrečejo le kazni, marveč pozovejo kršitelja, da krivico popravi;
- c) o svojih ukrepih obveste prijatelja (delavsko zbornico ali prizadeto strokovno organizacijo).

V. Predpis minimalne mezde za kvalificirano delavstvo mizarske stroke. V kolikor se med obema skupinama ne bi dosegla povoljna rešitev v smislu tč. I. naših predlogov, naj gospod ban predpiše v smislu čl. 6 svoje odredbe o predpisu minimalnih mezd, minimalne mezde za kvalificirano delavstvo v mizarski stroki, upoštevajoč pri tem:

- a) mezde, določene z dosedanjimi kolektivnimi pogodbami v mizarski stroki;
- b) obstoječe draginjske razmere in potrebe delavčeve družine.

Razglas

Krajevna bratovska skladišnica na Jesenicah odreja za mesec november 1938 sledeči vrstni red zdravniške službe ob nedeljah in na praznik, ki velja za vse družinske člane brez razlike na njih bivališče, in sicer: 6. nov. g. dr. Keržan Bartol, 13. nov. g. dr. Čeh Milan, 20. nov. g. dr. Keržan Bartol, 27. nov. g. dr. Čeh Milan.

Živeti je treba po svojih dohodkih

«Draginja stiska delavca in namješčenca», «Kmetu gre trda za denar». Tako piše časopisje, tako povdarjajo na stanovskih zborovanjih in v zasebnih pogovorih. Zaradi pomanjkanja denarja delajo dolg pri trgovcu, krojaču in čevljarju. Ne plačujejo v redu stanarine, iščejo denarja na posodo, ki ga ne vračajo itd. Povsod denarna kriza. Čudno! — Za razvedrilo, za šport, za pijačo pa nikdar denarja ne zmanjka. Preprost, skromno vzgojen človek je vedno našel pošteno razvedrilo, največkrat brez posebnih stroškov. Danes pa imamo brez števila zabavnih prireditve, ki vedno zahtevajo denarja in zopet denarja. Za zabavo mora biti, četudi drugi škodo trpe.

«Pane et circenses!» — «Kruha in iger nam dajte!» je klical rimsko ljudstvo v svoji bedi. In imperator, požigalec Rima, je odprl amfiteater, jim dal iger, da je ljudstvo pozabljalo na svojo revščino in se zabavalo nad trpljenjem mučencev.

Brezštevne gostilne in pivnice dokazujejo, da imajo nekateri ljudje toliko denarja za zabavo, da ga ne morejo podnevi zapraviti, ampak ga zapravljajo pozno v noč pri pijači ali z manjvrednimi ženskami. V razširjeni Ljubljani imamo poleg dveh gledališč še sedem kinogledališč, ki imajo poedini po 400 do 1000 sedežev, ki so večkrat vsi razprodani, četudi so dnevno po dve, ob nedeljah in praznikih pa celo po tri ali štiri predstave, katerih pa ne posečajo samo bogatini. Poleg tega so še številne društvene dvorane, v katerih se prirejajo igre ter koncerti, plesi in druge zabavne prireditve. Potem šport, turizem izleti na razne kra-

je itd. Ogromno denarja se porabi za zabavo in razvedrilo, za najnujnejše življenjske potrebe pa primanjkuje.

Obrtnik naj dela na «puf». Delavec naj je slabo plačan. Služkinja večkrat ne dobiva zadostne hrane, plačo ji odtegujejo ali zadržujejo po več mesecev, morda mora celo gospodinja posojati denar. Vsi ti, ki se jim zadržuje ali odteguje zaslužen plačilo, imajo tudi svoje lastne izdatke za vzdrževanje družine, staršev, skrb za poznejše življenje ali kaj drugega in vendar iz tega vzroka ne morejo svoje dolžnosti izpolniti. Pri vsem tem pa imajo tudi oni pravico do poštenega razvedrila.

V predvojni dobi je bilo dovolj zabav in manj zapravljanja, manj denarja in več blagostanja. Skoro vsak delavec in služkinja sta imela svoj prihranjeni delež vložen v hranilnico ter nista poznala toliko bede, kot danes, ko drugi skrb za njihove podpore. Z isto vmeno kakor se agitira za zabave in izlete naj bi se govorilo o koristih lastnih prihrankov v denarnih zavodih, dokler ne dobe onega zaupanja, ki so ga imeli pred polomom.

Manj zabav in več skromnosti in štednje. Manj hrupa, ki vse dobro prevpije in zamori ter več tihega miru, več duševne poglobitve, da se vsak v svoje potrebe zamisli in hodi dobra pota. Toda marsikdo bo rekel: Nikakor ne. Mi napredujemo in nočemo nazaj v prejšnje čase. Res, da. Napredujemo v zabavi, v izživljanju, v revščini. Mnogi se število tatvin, ropov, umorov, samomorov. Ker tudi ti bi radi dobro živeli na račun drugih. Saj je to tudi nekaj, kar da misliti za bodočnost. Le tako naprej!

Nesreča

v Zagorskem rudniku

V soboto ponoči se je dogodila pri nas v revirju Kisoc strašna nesreča. Pri izvozu jalovine pri strojnem jašku je strmoglavil z vozičkom vred v strojni jašek vozač Fakin, ki je bil komaj 20 let star. Bil je marljiv ter požrtvovalen sokolski delavec. Padel je 75 metrov globoko ter bil takoj mrtev. Kljub temu, da odgovarjajo vse varnostne naprave rudarskemu zakonskemu predpisu, se je dogodila nesreča in je vzrok padca odnesel Fakin s seboj v grob. Narodnemu sokolskemu delavcu bomo ohranili trajen spomin in kako je bil priljubljen, je pokazala njegova poslednja pot. Ob spremljevanju rudniške godbe, dolge vrste Sokolov in pevskega društva Bistri Glas se je razvil sprevod, kakršnega ni bilo še v Zagorju.

Vsem žalujočim iskreno sožalje.

Narodno gospodarstvo

Povprečni stalež vseh zavarovancev OUZD-a je znašal v septembru 1938 103.972 zavarovanih delavcev. V primeri z lanskim letom je stalež letos za +1938 zavarovancev večji,

v primerjavi s predhodnim mesecem avgustom pa za —444 zavarovancev manjši.

Zaradi večjega števila zavarovancev je poskočilo število bolnikov za +77 oseb, vendar se odstotek bolnikov ni v primerjavi z lanskim letom skoraj nič spremenil.

Povprečna dnevna zavarovana mezda, katera približno odgovarja dnevni zaslužki povprečnega delavca, še vedno narašča, vendar ne več tako intenzivno, kakor v prvi polovici leta 1938.

Tudi celokupna dnevna zavarovana mezda, katera približno odgovarja dnevni zaslužki vsega zavarovanega delavstva, še vedno narašča in znaša v septembru 1938 din 2.650.671.60. Tudi tu so letni diferenciali nazadovali od +378.091.20 v avgustu 1937 na +175.608.80 v septembru 1938.

Pravni svetovalec

Vprašanje: Dve leti sem živel z vdovcem, ki je imel iz prejšnjega zakona enega otroka. Z njim sem zanosila in po zanositvi mi je večkrat obljubil, da me poroči. Pri delu na stavbi se je lani še pred poroko smrtno ponesrečil.

Po njegovi smrti se mi je čez pet mesecev rodil otrok. Otrok iz prvega zakona prejema mesečno rento od OUZD, jaz pa zase in za svojega otroka ne prejemam ničesar. Ali imava z otrokom pravico do kakšne podpore ali rente?

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani je izdal brošuro: „Pravice delavcev“, katero je priredil ravnatelj g. dr. Bohiniec. V brošuri so na 179 straneh na lahko razumljiv način opisane posamezne določbe zakona o zavarovanju delavcev in drugih predpisov. Knjižnica je važna za delavce, delodajalce občine in dr., ki imajo opravka z delavskim zavarovanjem. Dobi se pri vseh uradovih poslovalnicah za ceno din 5.—.

Verjamete ali ne?

— *ga je zmedel v svoji glavi*
— *da to ni res, kajne?*
— *ga je zmedel v svoji glavi*
— *da to ni res, kajne?*

Praktični nasveti

Kako odstranimo rjo na nožih?

Zmešajmo nekaj stolčnega in presejanega oglja s petrolejem ter namažimo s to zmesjo nožev rezilo. Zmes pustimo na rezilu nekaj časa in nato zdrgnemo madeže s kosom trdega lesa. Končno obrišemo rezilo z volneno krpo. Na ta način odpravimo z nožev vsako rjo.

Da se usnje sveti, dodaj črnilu nekaj kapljic kave.

Vrata ne bodo več škripala, če tečaje močno namažemo z mehkim svinčnikom. Grafit zaleže za daljši čas, nego katerokoli olje.

Domače sredstvo za čiščenje bakrene posode. Vzemi enake dele kisa, kislega mleka, ržene moke in finega peska. To dobro premešaj in s to zmesjo čisti bakreno posodo. Potem jo izplakni v mrzli vodi ter dobro obriši z mehko eunjo. Imel boš vedno svetlo posodo.

Umivanje glave. Pred umivanjem lase skritači. Potem jih umivaj z dobrim šamponom ali jajcem in splakuj s toplo vodo. Zadnji vodi primešaj malo kisa.

Dekolté.

— Ela se je na plesu prehladila, prav gotovo je kriv njen dekolté.

— Ali jo boli vrat?

— Ne, dobila je želodčno prehlajenje.

Hitrost ljubljanskega tramvaja.

Tramvaj, do vrha natlačen, se že premika izpred magistrata. Prihiti še nekdo in kriči:

— Jaz grem na dolenski kolo-dvor!

Sprevodnik stopi na stopnico in odgovarja:

— Zelo žal mi je, toda nobenega prostora ni več! Pojdite peš, pa nas počakajte pri karlovškem mostu, tam bomo že imeli prostor.

Grafološki kotiček

Te mar zanima Tvoj značaj??? Napiši tedaj s črnilom najmanj 15 vrstic na nečrtnem papirju, in naš tovariš grafolog Ti bo odgovoril v tej rubriki — kdo da si! Pri-stavi še spol, starost in poklic. Poslužiš se tudi lahko šifre! Dopis je nasloviti na podružnico NSZ Jesenice pod šifro: «Grafolog».

«Znanost»: Sicer še naivno, toda razumno, praktično in načitano dekle. Razvit čut za familiarno življenje. V mišljenju in nazorih spre-menljiva — duševna akrobatka. Rada obračate tudi na dva oči, to pa zdravo ni, dobro ni... Zato pa dvomi, duševni boji v zvezi s srčno «putiko»... Flirt vam ni tuj, vi srčkana koketka! Priporočam vam več vztrajnosti in strpljenja! V ostalem pa, vso srečo ti dekleč želim, a ne z menoj. — Nego?... Toda, pst, kajne?

«Nataša»: Čustvena ženska, živahnega duha in strastnega temperamenta. Nervozna, pretirana občutljivost, ki je v zvezi z neko fiksno idejo, vse to je velikokrat vzrok Vaših družabnih konfliktov, dasi ste po srcu dobri in spravljivi. Zelo ste podvrženi vplivom svojega okolja; glejte, da ne padete v izkušnjava... Še meni bi bilo žal za Vas! Priporočam Vam mir, da se poleže pri Vas besneči vihar... Saj me razumete? V duhu čutim z Vami!

«Mojmir»: Skromen, toda podjete fant. V življenju optimist in stremljiv naravnost k cilju. Pri Vas nadvladuje trezen razum notranjim čustvom. Vaša prirojena inteligenca je na potu duhovnega ustaljenja. Življenjske izkušnje so Vas naučile, da ste postali bolj previden, pa tudi rezerviran in prefrigan. Tipična je Vaša samozavest! Kot marljiv in vedoželjen fant boste pa še z jačjo vztrajnostjo in trdnostjo dosegli svoj cilj! Zdravo!

«Delavka»: Prirodna inteligenca, načitanost in življenjske izkušnje! Radi vasujete med spomini, kjer se med nežnimi rožami iskre solze... Pač mladostna lahkomišelnost, kajne? Vi sicer kažete na zunaj vesel in brezskrben obraz, toda v svoji notranjosti ste kot plašna ptičica, ki vztrepeče celo pred svojim lastnim življenjem... Bojite se doživetij in njih posledic. Vendar pa imate svojstva za nežno čutečo in skrbno ženko in mater! Zato pogum, sestra, in — bilo srečno!

Pripomba. Potrpljenje, vsi pridete na vrsto! Čas, ki ga posvečam Vam in svojemu grafološkemu študiju, mi je šele po fizičnem tovarniškem delu odmerjen. Toliko v vednost in blagohotno upoštevanje. — L. S.

Madeže od tobaka odstraniš z mešanico glicerina in salmijaka. Vsake tekočine vzemi pol.

Okna čistimo z lahkoto s kašo, ki smo jo naredili iz žgane magnezije in bencina.

Pridobite vsaj enega rednega naročnika!